

S A M B A N D.

NO. 4

DECEMBER

1929

S A M B A N D

NR. 4

DECEMBER

1929

JULEKLOKKER

JULEKLOKKER, juleklokker!
Hvor de kimer, hvor de lokker,
bringer glæde uten ord.
Hvor de jubler, hvor de ringer,
hvor de sølvertunger klinger
søtt i andagtskor.
Juleklokker, lyse minder,
barnefryd og røde kinder
spredde rundt om jord.

Juleklokker, juleklokker!
Tidens tænd dem aldrig røkker.
Alltid like frisk og ny
glædens budskap frem de bringer
paa de blide tonevinger
over land og by.
Juleklokker alle stunde,
lik en sang fra englemunde,
lyde skal i sky.

Juleklokker, juleklokker!
Hvor de kalder, hvor de lokker
kjære fortidsdage frem.
Vi har kjendt dem, o, saa længe
de slog takt til vuggens gjænge,
de har kaldt os hjem.
Juleklokker, stemningsfulde,
bringer sol i livets kulde,
hvem kan glemme dem?

—Franklin Petersen.

En Juleferd til St. Thomas-Kirken

For *Samband* av
ANDERS UNDERDAL

HEI, rapp deg no, Brunin!"

"Trur du me kjem tidsnokk daa, far?"

"Tvil ikkje, Gunnar; det hende kje at 'n Ola Grihamar kom forseint til julemesse."

"Nei, far, det hende nokk ikkje. Men sjaa kor det flokar seg til: rett no har me ein snøkave over oss."

"Detta ser eg; men timer oss ikkje noko verre naar me alltid framaat til St. Thomasklokkune ringjer inn."

"Ja, far, kan me berre klokkeklangen naa! Eg kjenner det paa meg: Daa skal eg lækedom faa."

"Tru paa det, son min. Dra aat no, Brunin! Hei, rapp deg!"

* * *

Ola Grihamar er med Gunnar, sønnen sin, paa vei til Filefjellkirken. Det er juledagsmorgen; vakkert veir og fint føre.

Var Gunnar som fik far sin med paa denne ferden; han tror forvisst at den underbare høifjellskirken skal læke ham. Gunnar er vanfø.

Paa et Filefjellstevne var det han fik det.

Kom til aa slaast en grand, drakk litt med, sovnet saa av i et bekkedrag; vaaknet maktløs og naamen—lammet paa arm og fot.

Med denne usæle hendingen fall det sorg over saa gjev en jente.

Og jenten var Solbjørg, datter til storsmeden i Smedalen.

Langdryge fall aarene for Gunnar nu. Verst kjende han det naar stevnet stod paa Filefjell; tenkte han sig Solbjørg paa dansarfeten; andre førde henne i dansen — ikke han.

Naar fjell-liene gulnet kom smedølene til heimbygden hans paa marknad. Her var storsmeden aa se. Han hadde med sig de aatsøkte smedvarene sine og den vene dattern sin, Solbjørg.

Gunnar holdt sig heime. Ikke kunde han syne sig for Solbjørg, han som var saa ille stelt.

Men hilsener gikk det mellom dem.

En solvarm septemberdag sitter Gunnar i solveggen og dormer. Med et staar der en brunklædd mann fremfor ham. Den brunklædde sier:

*"Til Filefjell du maa,
med klokkune slaa,
Juledagsmesse du lyster paa."*

Gunnar svarer: "Kva skal eg no der, eg er so ille faren?"

Svarer den brunklædde:

*"Naar dauve kan høyra
og blinde kan sjaa,
so kan vel den lame
sin førleik faa."*

Da gaar det en varm tanke gjennom Gunnar: "Thomasklokkune skal lækja meg."

Men naar han ser til, er den brunklædde kvorven.

Gunnar fortalte dette til far sin. Og faren mener at den brunklædde har vært haugkallen fra Grihamar. — "Sikkert vil han oss vell," sier han. "det er ikkje første gonge den mammen gjer Grihamarfolket ei beinke. Me har alltid stae oss vel med haugfolket her tilgards."

Saa er det far og søn tar paa vei til Filefjellmessen juledagsmorgen. Godt føre og klar himmel. Men komme paa høidene floker det sig til, og med ett er de midt i en svær snøkave.

"Høyrrer du den underlege ljomen, far? Det er no vel aldri St. Thomasklokkune."

"Aa bere oss, Gunnar, so vel er me ikkje farne; det eg kan høyra no er ulveglam."

"Ja, far, og der skintar me beiste. Ein heil hop — eit par tylvter."

"Og braafuse er dei til gagns, guten min; detta vera spelegt."

"Trøste oss far, og eg min stakkar som sit her hjelpeslaus! Aa hadde eg førleiken min!"

"Her ligg denne glupe ulveøkse hans godfar ved føtane mine, og eg, som ikkje kan nytta ho."

"Ingen raad med di, Gunnar; no faar du lita paa far din, paa Brunin, og paa vaar Herre."

"Hei Brunin, dra aat! dra aat! No gjeld det."

Og den spræke Grihamar-Brunin gaar i dragende tan. Snefoket staar som et stormdrev. Og de vilde ulvene halser fremaat og ringer inn.

Grihamargubben reiser sig i sætet og slaar om sig med den svære svipestokken sin.

Da skyter ulveførereren sig bent i bringen paa Brunen. Hesten steiler og skriker.

Grihamar'n farer frem, legger til ulven over korsryggen, saa han slipper tak og sig nedfor.

I samme øieblikk kaster en storulv sig benest paa ryggen til Grihamarbonden, biter sig fast i den lodne saueskinnskragen og er paa aa dra gubben bakover.

Da gaar et rop: "Far!"

Gunnar triver godfarøksen sin, hiver sig frem og deljer til storulven, saa han deiser bortefter.

Nu suser det med hugg og slag; ulv for ulv krases og faller sammen.

Gunnar er i vill ekse, svinger sig rundt, roper ende ut: "Eg skal krase dikka er, forbanna trollbeiste!"

Grihamarn har brukt handyvlet sitt godt han med; og nu tar de siste ulvene foten i vare og lusker sin vei.

Da skratte Gunnar med han skaker godfarøksen sin: "Jau, der fekk dei, djevlane!"

Faren tørker svette, ser paa sønnen og sier langsomt: "Gunnar, kor gjekk det av deg?"

Gunnar sanser sig, kjenner paa armen sin, paa foten sin. Da jubler han: "Men eg er daa frisk! Far, eg er frisk!"

"Ja, Gunnar, det fekk eg no syn for at du er frisk. Og sterk er du med. Reine kjempa er du."

"Men kor kunna dette gaa føre seg, far?"

"Aa, no forstaar eg det, høyrer du klokkeklangen!"

"Det høyrer eg nokk, Gunnar, men klokke kunna kje vera bergaren din, for det ringde ikkje daa det bar laust med ulvane."

"Det *var* klokke, far!"

"Like før storulven heiv seg paa deg, naadde meg so fager ein klang; get gjekk som eld igjennom meg; men daa var ulven over deg, eg treiv øksa og gauv fram."

"So var det vel dei hellige St. Thomasklokkune som lækte deg."

"Og høyr, no kallar ho paa oss til julemesse.

Og me skal koma."

GOPLERUD I HEDALEN, NORGE

En maaned i Norge

Goplerud, Hedalen, Valdres, Juli 1929.

Kjære far!

JEG feirer denne dag her paa gaarden Goplerud, i din heimbygd. Ilde er det at ikke du er her, men jeg haaper at du vil bli istand til at tilbringe noen av disse herlige dage i denne vakre bygd, som er saa meget for dig.

Jeg kom til Bergen fredag den 5te juli, og jeg besluttet at ta Bergensbanen til Oslo paa søndag. Bergen er en fortryllende by, og jeg brukte hvert minut lørdag til at se saa meget jeg kunde av den. Var oppe paa Fløien og nøt den herlige utsigt over byen, havnen, fjordene og landet omkring i miles omkreds. Var blandt andet i Johannes-kirken for at se altertavlen der, hvorav vor altertavle er et kopi (altertavlen i Trefoldighetskirken, Minneapolis).

Turen til Oslo over Bergensbanen var vidunderlig. Røken gjennom de 178 tunneller var noe ubehagelig, men det var værd litt saare øine at se de mange henrivende utsigter. Denne bane blir nok drevet av elek-

trisk kraft om ikke længe. To amerikanske damer, der kom op fra Stalheims Hotel, var vildt begejstret over skjønheden der og kunde ikke forstaa hvorfor ikke Norge var mere kjendt i Statene.

Jeg tilbragte noen uforglemmelige dage i Oslo. Blev indbudt til en middag hos sogneprest Tvedt, som han gav i anledning sin ældste datters besøk med familie. Der var norske og amerikanske gjester.

Jeg hadde skrevet til hr. Elling Goplerud, men ikke faat svar og besluttet at reise til Valdres. Men saa fik jeg indbydelse til at besøke familien Sand i Søndre Land, søskende til Gilbert O. Sand i Minneapolis. Jeg fik bud at komme til Røykenvik, og bil vilde møte mig der for Sandviken.

Jeg er simpelthen ikke istand til at fortælle tilfulde hvilken hjertelig imøtekommenhet familien Sand beviste mig ved mit besøk hos dem. Jeg blev mottat som medlem av denne overordentlig hyggelige familie. Der blev igjen hos mig et uforglemmelig minde om utsøkt gjestfrihet, venskap og søskenlag. Jeg kom til at nævne til "Onkel Nils" min lyst at komme til Trondhjem. Om aftenen fortalte han at han hadde planlagt en Trondhjemstur for mig. Han hadde telefonert til en nevø at bringe mig til "Tante Malle" og "Onkel Ole," og saa ta mig til Lillehammer, og der faa hurtigtoget til Trondhjem. Paa Lillehammer fik jeg noe tid til at besøke Maihaugen.

Denne 10 timers tur paa toget bragte mig gjennom Gudbrandsdalen, Søndre Trøndelagen og forbi Dovrefjeld. Kom til Trondhjem midnat. Det regnet litt. Dagen efter ordnet jeg den korteste og billigste tur til Molde og gjennom Romsdalen.

Nei, den kolossale Domkirke! Aldrig i min vildeste fantasi var jeg forberedt paa at se slik storhet og prakt. Slik arkitektur, slik kunst og farveharmon! Jeg synes alle mine amerikanske venner og slegtninger burde benytte anledningen til at yde sin skjerv til restaurasjonen av dette tempel, og jeg agter at opfordre dem til at gi dertil naar jeg kommer hjem. Dette storslagne tempel overvælder mig. Jeg føler at jeg skylder Norge at be hende undskylde mig for at jeg har undervurdert hende. Hun avetterer og skryter sandelig ikke saa en blir skuffet i sine forventninger naar en kommer hit.

Stiftsgaarden, den største bygning av træ i Norge, er kongelig residens naar noen av kongefamilien er i Trondhjem. Den er ogsaa av megen interesse. Jeg ønsket at kunne være i Trondhjem længe, men min tur gjorde det nødvendigt at reise næste morgen.

Jeg har været overmaade heldig med veiret hele tiden, og denne dag var feilfri — klart, passende kjølig, straalende solskin. Fjeldene stod som stemplet mot himmelen. Sneen smeltet saa bækker fosset ned fra træerne ved enhver sving. Vår chauffeur satte pris paa denne rute, og to engelske turister var glade over at jeg talte engelsk. Hadde kaffe ved Sundalsøra, reiste forbi Gjevilyatnet, hadde Trolltindene i det fjerne

meget av tiden. Med baat over Tingvollfjord til Augvik, saa med bil gjennom det mest ubebyggede strøk jeg endnu har set. Myr, tjern og skog der mindet mig om det nordlige Minnesota.

Alle biler er aapne, men det gik saa fort at skjönt jeg hadde øinene vidt aapne fik jeg ikke med alt, men naturen ødsler med sine skjønne gaver langs veien. Baat ventet ved Molde for Andalsnæs. To timers baattur over Moldefjorden til Romsdalsfjord. Saa bar det gjennom bratte, steile bergstrøk gjennom Romsdalen med Romsdalshorn, Trolltin-

SØNDRE GRØV, HEDALEN
Øverst tilhøre gaarden Bakkom

dene, Vøringsfossen osv. i sigte, næsten vildere end langs Bergensbanen.

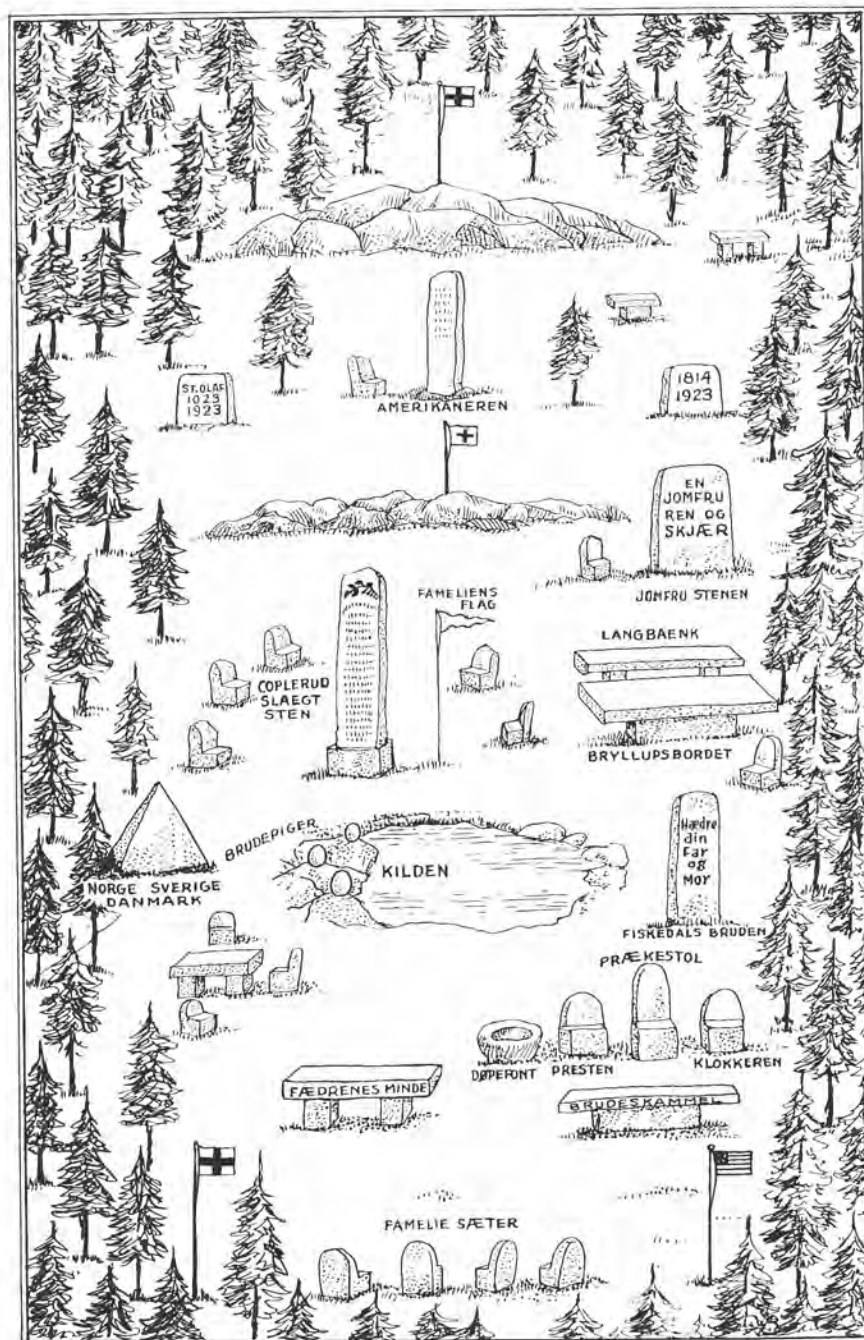
Jeg hadde en time i Oslo, og saa bar det til Valdres med Valdresbanen. Jeg tok billett til Tonsaasen, og der kom straks bil for Breidablik. Straks efter middag gik jeg til Trollknatten, provst Barths hjem. Jeg visste jeg var tidlig, og for ikke at forstyrre middagshvilen satte jeg mig i haven og nøt utsigten over Bagnsbygden og ellers. Fra dette sted, Trollknatten, kan man tænke sig at den ærværdige provst er bygdens skytsengel. Det var en sand glæde at træffe disse gamle prestefolk igjen. De hadde ikke ældet noe i de fire aar siden sidst jeg besøkte dem. Jeg

syntes heller provsten var mere ungdommelig og friskere. Han blev saa omsorgsfuld for mine bestemmelser. Næsten alle i Bagn og Reinli var til sæters, men Elling og Marie Skinrud var hjemme. Blev indbudt at komme dit næste dag. Det bestemtes at vi skulde bli i Bagn og Reinli fredag, lørdag og søndag, og saa reise til Hedalen med rutebilen mandag.

ARNE H. GRØV

Da dette var ordnet, fik jeg en uforglemmelig eftermiddag hos disse kjære prestefolk. Barth gav mig en naal fra Trondhjems Domkirke, og om jeg bar den betød det at jeg var imot navneforandringen. Jeg satte den paa med det samme. Fik ogsaa en osteskaal fra 1777 og en skoleutgave av Løvdøens Norgeshistorie. Blev indbudt til aftens, og den venlige frue mindedes min smag for kjøtkaker. Vi nøt en henrivende

vakker solnedgang over mot Jøtunheimen, og jeg blev invitert til middag næste dag.

Lørdag eftermiddag hadde jeg en ideal fottur opover Reinli forbi den fossende Reimelv og den gamle stavkirke til Skinrud. Var der til søndag aften, kom ned til Bagn og fik rutebil mandag morgen.

En gut fra Jørenby møtte mig og tok mig til Goplerud. Elling selv møtte mig utenfor og bad mig velkommen. En ung mand fra Bertilrud men nu bosat ved Argyle, Wisconsin, var der med sin forlovede.

Vi ventet med at gaa op paa Vatneberget til efter middag. Jeg læste et kapitel i Th. Casparis bok, "Paa Bygdevei og Sætersti," hvor han omtaler Hedalen, Goplerud og Vatneberget; hadde elgestek til middag, og saa drog vi avsted.

VATNEBERGET

Hvordan skal jeg beskrive mine indtryk av dette usedvanlig eendommelige sted? Det er en mands uttryk der har levet med sin bygd, sin slegt, sin familie og sin dal, indtil det har blit en religion for ham. Gid alle som lever av Hedalens slegt derover kunde ha fulgt denne mand gaaende opover bakken ditop og hørt hans formodninger for fremtiden, hans inspirationer til at bygge dette tempel av sten til sin familie, til sin dal, til Norge og til Gud. Væggene deroppe var de høie, ranke gran- og furutraer, taket den endeløse himmelhvælving, lysindretningen solen, maanen og stjernene selv. Som diagrammet viser har han beholdt formen av en kirke, og det glæder ham overmaate at kunstnere og arkitekter — endog Nordhagen selv, har fundet at stenene er avpasset harmonisk og i likevegt. Stedet var vokset med aarene siden 1905. Hvergang han har været i tvil om hvordan en sten skulde stilles for at uttrykke og tolke ideene har han staat for Gud heroppe, slaat sig for pänden og bedt om himmelsk veiledning, og saa er den kommet. "Tænk," sa han, "i lange tider tilbake sat folket ved peisen og fortalte om sine foreldre. Saa kom avisene, jernbanene, telegraf, telefon og radio. Men idag vet en stor del av den yngre slegt ikke hvem deres bedsteforeldre er. Er det ikke skam? Saa kom jeg paa at sette op en mindesten for min familie heroppe. Det var begyndelsen."

Omkring dette familiealter har han sat op stoler av sten og et litet bord til "fædrenes minde." Og for at ære den sterkeste mand i sin familie der løftet stenen til prædikestolen, har han hugget ind hans navn. Dertil er der døpfont, en sten med et rundt grytehul, stoler av sten for presten og klokkeren og saa brudeskammelen.

Jeg bemerket at noen av familien burde bli vidd deroppe. "Det skulde været mig," sa han. Han vilde ha hentet sin prinsesse og mens han ventet ved alteret vilde han kommet ridende op til hende, medens hendes familie sat omkring. Efter vielsen vilde han holdt en tale. "Efter talen vil jeg ha velsignelsen." Bryllupsbordet skulde været det store bord.

Saa fandt han en vakker sten som han kaldte "Fiskedalsbruden." Paa

den har han hugget ind det fjerde bud og derunder, "Ret skal være ret, og ret og sandhed skal seire." Foran denne sten er en kilde.

Han hadde engang været i et bryllup i Hallingdal hvor brudepikene

BAUTA OVER HEDALENS KRIGERE 1808-1814

hadde gjort indtryk paa ham ved sin skjønhet og opførsel i den grad at han syntes de maatte i sten, og han fandt tre store eggeskalformede stener som blev sat ovenfor Fiskedalsbruden. "ventende og i haap om at de

ikke maatte vente forgjæves." Seks stoler av sten er paa den ene side av bruden, og fire ved den anden leder til det store bord.

En sten var vakrere end alle de andre, og han var i vildrede hvad han skulde kalde den. En ven av ham nævnte jomfru Maria. Det slog ikke an straks, men jo mere han tænkte derpaa, jo mere følte han at den var lik Maria. Et slør synes at indhylle hende, og paa avstand vises omrids av de fineste linjer i ansigt og form. "Be, og din sjæl løftes til, alt godt og ædelt." It seems to be men's tribute to innocence and purity in women, and the stone stands apart, seeming to need no balance.

Saa kommer kirken og staten. Hans troskap mot begge balancerer hverandre. St. Olavstenen med aastallene 1023—1923 tilvenstre, helgenflaget i hvitt og guld. Midt imot er statens sten indhugget: "1814—1905." "Norge er vort." Indimellem disse staar "Amerikaneren" med Nybrotens navn under "Gopleblomsten." Nedenfor agter han at sætte ind norskamerikanernes hundreaarsmedalje i guld som Anton Nybroten sendte ham. Over denne gruppe vaier St. Olavs flag. Øverst mot nord er Vatnebergets nordpol, hvor det norske flag vaier over en skjøn dal med evig grøn skog. En sten, den trekantede, var ikke blit forklaret. Den repræsenterer hans glæde da omkring 12 aar siden han følte at Norge, Sverige og Danmark var kommet til forstaaelse. Alene kom han herop og ropte sine hurraer til luften, til træene, til vinden og skyene, saa vel som disse sine barn i sten. Uimotstaaelig føler man at her er et ekstraordinært digt, hugget og opsat i sten, en epik av en mands liv, ærlighet, andagt og tilbedelse. Den uforfalskede simpelhet er gripende. Her i denne dal — som Caspari kalder "et ingenmandsland" — findes en medfødt værdighet over at være vel født, der findes i egte adlede mennesker.

Jeg skulde ønske at alle amerikanere av norsk æt — eller i det mindste nedstammet fra Hedalen, men ikke altid villige til at erkjende sin avstamning — kunde gripes eller komme her og bli grepne av den aand som svæver over Vatneberget.

Jeg stanset over i Goplerud til tirsdags aften, saa reiste jeg nordover til Nerby. Tirsdag og onsdag trasket jeg omkring og besøkte saa mange i bygden som jeg kunde, deriblandt Hain, hvor bedstefar er født, og Ildjernstad, hvor bedstemor kom fra. Hele bygden hilser. Jeg reiser til Oslo over Spirillen og har da set Randsfjord, Tyrifjord, Mjøsen og Krøderen i Norge blandt ferskvandsindsjøer.

Det er med vemod jeg reiser fra Norge, og især bygdene Bagn og Hedalen som mine forældre utvandret fra; men jeg er glad og taknemmelig fordi det blev mig forundt at faa besøke disse bygder og hvad jeg ellers fik se av Norge i sommer.

Hvilken hæderlig og herlig arvelod er blit os til del som er nedstammet fra fædre som kom fra dette herlige land! Kraft i fjeldene, behjertethet i fjordene, alvor i de stenete skraaninger, spenstighet i de solrike dale, ynede i naaleskogens dække, kjølighed i de isklædte bergtinder, ømhet

i de bølgende vand, ubøielighet i den stenete kyst, kultur i de krønklædte enger, vildhet i de styrtende fosser, charme i landsfolket der søker sine glæder og fornøielser i simple men ædle adspredelser. Sandelig et land fuldt av motsætninger, i landets bygning saa vel som i folkets lynne. En burde kunne tilbringe en hel sommer her.

—ELEONOR HAIN.

Mindestein for Knut Gudmundsen Norsving

DA han reiste fra sin kjære heimbygd Vang i Valdres, for aldrig at se den mere, drømte han sikkert ikke om det, at otti aar senere skulde halve bygden samles og reise ham et slikt æresminde. Men saa skedde lørdagen den 22de juni 1929. Om denne fest har *Valdres* for 25de juni en længere artikel. Hvad som her meddeles er for det meste tat fra den og omskrevet til riksmaal.

STEINEN OG AVSLØRINGEN

Der er visselig nok av stein i Vang, men lange, slanke og røselige bautasteiner er det ikke saa liketil at faa fat i. Opunder Skudshorn, paa Sandalsiden, findes de i mængde, men det er et herkulesarbeide at faa slike svære kolosser paa 12 fot og mere nerover de stupbratte bakkene og paa plads. Heldigvis har de en mand netop for slike kjæmpetak. Det er Ole Nordland. Han er eksperten, naar det kommer til steinarbeide. Han fandt en, hugget den til og fik den ner til veien ved Leine. Saa kjørtes den paa lastebil til Norsving. Ja, nu er der virkelig bilvei gjennem Venisuren, hvor det i vor opvekst var kun en gangsti.

Norsving, som de nu derhjemme skriver "Nørsvin" eller "Nørrsvin," er en større, ældgammel gaard, hvis navn findes fra 1333 og nerover. Den ligger paa østsiden av Vangsmjøsens nedre ende. Den hører til den lille krins av gaarder som man kalder Heensgrænden eller Heensgaardene.

Der paa en frit liggende og dominerende gammel gravhaug, som Knut Gudmundsen Norsving hadde utset og vilde gi til kirke og gravplads, der blev steinen reist. Paa en anden gammel gravhaug like ved var flagstang reist og flaget valet vakkert i vinden.

Hr. A. O. Oyo, formand i arbeidskomiteen, ba den store forsamling, hele Vangs østside, velkommen til festen og sa, at det var Valdres Historielag som hadde opfordret folkene i dette strøk til at reise denne mindestein og redegjorde for arbeidet med den, indtil steinen nu stod der. Han overga den nu til Heensaasens menighet.

HVORFOR STEINEN REISTES

Derom faar vi besked i steinens indskrift som meddeles nedenfor. Mere utførlig faar vi det i hr. lensmand O. K. Ødegaards tale, hvorfra vi hitsætter følgende:

“Sidste gang jeg talte ved avsløringen av en mindestein over en Valdres, var det en som var gravlagt i fremmed lands jord. Saa er det ogsaa med Knut Gudmundsen Norsving, som for otti aar siden sa heimbygden farvel og la sit livsarbeide over til et andet land og sine ben til hvile derborte, slik som mange andre fra denne bygd og grænd har gjort.

Naar hans heimbygdingen nu reiser denne mindesteinen over ham, saa er det ikke fordi han var den store mand, som det særlig lyste av utover bygden og utenom landet, men han var en av de ærlige og gjæve mænd som Vang aatte i den tid, en mand med fremsyn og historisk tilbakesyn. Naar han allikevel reiste ut av bygden, var det særlige grunder derfor. At det ikke var av mangel paa gjærighet til fædreland og fædreheim, kan vi skjønne av den maate han har podet *kjærlighet til fædreheimen ind i sine ætlinger*. Dette har Heensaasens menighet faat bevis paa ved hans sønnesøn.

Knut Gudmundsen Norsving levde i en tid, da det baade i en og anden maate var smaat stell baade i Vang og andre steder. Det var da som nu: *Smaa var vi* og mindre gjorde vi os. Det var en tid, da mindet om gammel storhet var slukket og sans for gamle minder hadde bleknet. De “som vakt skulde være” hadde sovnet paa post. I Vang, der fremfor mange andre bygder hadde minder om stormænd som Sigvatt av Leirholer og Erling fra Kvien, der hadde de sunket ned til at *rive ner Thomaskirken og sælge Vangskirken*, sælge den for vel 200 kr. Og det er det merkelige ved begge disse valdalismeaffærene, at de “som vakt skulde være,” prestene, var dem som stod i spidsen. Og naar en kommer ihu hvor “hellige personer” disse prester og lensmænd var i den tid, saa skulde det ikke litet mot til at sætte bust. Men det mot hadde Knut Gudmundsen Norsving.

Den gamle kirken i Vang blev for liten. En ny blev bygd, men slik, at den gamle blev staaende iveien for den nye. Dette var den første feil, at der ikke blev git rum for dem begge. Det kunde en prest ha hindret. Nu skulde den gamle kirke væk, og det er rent sørgelig at se, hvor smaa de store i Vang gjorde sig i denne sak.

Det var den 6te juli 1840, ottini aar siden, største slaget stod om den gamle kirken, og slaget stod mellem presten Schnittler og Knut Gudmundsen Norsving. Det var herredstyremøte paa Kattevold, og det gik nok varmt til der. Knut, som ellers var en rolig mand, kom nok til at forsnakke sig mot presten og blev saksøkt av ham. Knut tapte og maatte ta tilbake en del han hadde sagt, og han kom ut av den komite som hadde med kirkesaken at gjøre. Saa var det sognestyret som videre ordnet med den sak.

Knuts standpunkt var, at kirken ikke skulde sælges, men rives ned og flyttes til Heensgrænden og bli kirke for folkene paa østsiden av Vangs-

mjøsen. For sin del vilde han gi paa sin gaard fri tomt for kirke og gravplads.

Men kirken skulde sælges og blev ved auktion solgt for 80 riksdaler, omtrent 200 kr. Hvem kjøperen da var visste ingen. Kunstmaler Dahl kom da til Vang. Han forstod hvad den gamle stavkirke var værd som oldtidsminde. Han fik kongen av Preussen til at kjøpe den. En tysk arkitekt kom op og forestod dens redrivelse. Kirken blev flyttet til Tyskland og sat op igjen til kirke for en liten menighet i Schlesien. Men som den blev opsat blev den bortskjæmt og staar nu som et sørgelig minde om smaasyn i Norge.

Men han Knut Gudmundsen Norsving fik en knæk, saa han bestemte sig for at reise ut av bygden og, som han sa, *bosætte sig paa et sted hvor der var mere ret og frihet end der da var hjemme i Vang.*

Paa gammel nordmands vis flyttet han ut. Han tok ikke med sig høisætesstolpene sine, men bækkverkten sin tok han med og saa meget som han kunde faa med paa det lille læs han tok med sig over fjeldet til Lærdal.

Reisen til Amerika var ingen *lystreise* i den tid. Med en stor barneflokk var det et *vaagestykke*. Mangen mand er besunget som helt, skjønt han vaaget mindre og led mindre end de norske utvandrere i den tid, og likesaa mangen en som gjorde mindre gagn og nytte end de som var med og *grundla det nye rike paa de amerikanske prærier*. Det er mange av dem som var værd sin mindestein.

At reise mindesteiner over de bortgangne er et av de første merker paa civilisation hos et folk. Det er budordet: Hædre din far og din mor, skrevet paa denne maaten. Og lenger tilbake end historien gaar, har det ogsaa her i Valdres været skik og bruk. Som dere vet, har vi mindestein som er reist for over 1500 aar siden, og her i Vang staar en med sine 1000 aar at se tilbake paa.

Meningen med at reise et slikt minde i stein er, foruten det at lægge for dagen ære for den bortgangne, at ridse et lands eller en bygds historie ind i et materiale som skal være for alle tider.

En mindestein skal mane til at være trofast som den steinen er reist over, holde taknemmeligheten varm hos unge og gamle for det de bortgangne har git i ord og handling.

Maa saa denne mindestein for Knut Gudmundsen Norsving staa her til alle tider, et vern for en taknemmelig grænd, en maning til gamle og unge om at være trofast mot det som ret og riktig er og ikke slaa av paa krav i arbeidet for fremgang for bygd og land baade aandelig og materielt.

Særlig de unge her i grænden ber jeg om, at steinen hos dem maa bli et levende minde om budet: Hædre din far og din mor, at du maa leve længe i landet.

Saa lar vi teppet falde for Knut Gudmundsen Norsvings mindestein!

Saa længe steinen staar, skal Knut Norsvings minde leve hos et taknemmelig folk i bygden! Naar jeg nu ber dere rope et 3 x 3 hurra for Knut Norsving, saa er det rop fra dere et høitidsfuldt *ja* til det, at dere vil følge maningen om at verne om mindesteinen og hædre hans minde. Steinen tilhører fra nu av Heensbygdens kirkefolk!"

Saa sang man: "Gud signe Norigs land," hvorefter gaardbruker Thorstein Heen paa menighetsraadets vegne mottok mindesteinen. Han takket alle som hadde været med for at hædre Knut Gudmundsen Norsving, "som i en vanskelig tid hadde vist, at han eiet kulturhistorisk syn og aapent turde vedkjende sig, at det var et misgrep av Vang at gi fra sig den gamle, særmerkte stavkirken. Vi kan være stolte av at ha fostret en slik gjev bonde her i bygden. Vi lover at holde steinen i agt og ære. Jeg vil særlig minde den unge slegt i bygden om at ta vare paa steinen og hegne om den paa bedste maate."

STEINENS INDSKRIFT

Knut
Gudmundsen
Nørsvin
født 1811, død i U. S. A.
1880

Han stridde hart for at gamle kyrkja ve Vange inkje skulde fløttast ut or bygden, men setast uppatt her paa stae te kyrkje for austsiun. For dette hass retsyn o framsyn seie Heensaasens kyrkjyly hono takk o ærø ve o reise denne minnestein.

22-6-1929

* * *

Fra hans sønnesøn, K. B. Norswing, Fullerton, Calif., var kommen følgende skrivelse som blev oplæst:

17de mai 1929.

"Til Heensaasens menighet, som paa denne dag, 22de juni 1929, hædrer min bestefar, Knut Gudmundsen Nørsvins minne, sender min hustru og jeg og vore slegtninger her tillands vor hjerteligste tak.

Vi føler os dypt rørt over denne store ære, og kan ikke finne ord till aa uttrykke vore følelser, men mange venlige, taknemmelige tanker fra os gaar over havet til menighet og bygd, slegt og venner i den fagre fjeldal langt i nord.

Veien er lang; men vi haaper aa kunne komme hjem endnu en gang og hilse paa eder alle og faa se denne mindestein.

Den hjerteligste hilsen til alle fra

Knut og Gunhild Norswing."

Fra festen sendtes følgende svartelegram tilbake:

"Minnestein over bestefaren reist."

Lærer Havre takket hr. O. K. Ødegaard for den store indsats, han som politiker og kulturhistoriker har gjort for Valdresdalen. "Her har han git os en arv som er større enn mange vil tru."

Saa mindte Ødegaard om en anden opgave som forelaa: At reise en mindestein over pastor Johannes Belsheim, kanskje den største Vangsgjelding i den nyere tid. Det er tanken at faa istand en bronsestøtte av ham, en slik en som blev sat op over billedhugger Fladager. Hr. Ødegaard opfordredes til at utnevne en komite til arbeide for den sak, og han nevnte følgende: Sognepresten, lensmanden, Jørgen Wangensteen, Thorstein L. Heen og A. O. Øyo. Disse fik sterk tilslutning.

Saa sluttet festprogrammet og man tok fat paa al den gode mat og drikke bragt med.

* * *

Det er sandt:

Valdres fostret mænd,

hvis daad og liv var slike,

at de lyste over land og rike,

og hvis nævne er i sagateksten.

Og det er sandt:

at mangen kvist

er gammel, ædel Valdres-stamme

plantet blev i fremmed jord,

og der den vokste sterk og stor.

Men det er og sandt og visst:

At stadig skyter der fra samme

stamme rike, sterke, nye skud,

at Valdres end fostrer mænd

med syner, dug og dygd,

som lyser over by og bygd.

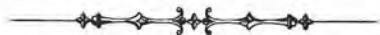
Og vi som plantet blev i fremmed grund,

Vi kjender kilden — fælles bund; —

vi glæder os og i kor

hilser: Gud signe dig, mor!

—HELGE HØVERSTAD.

Rogne kirke i Østre Slidre

*Den vakre kirke ved veien staar,
hvor bygdefolket de kommer
for hver en gang som klokken
slaar,*

*om vinter saavel som om sommer.
De kommer der om veien er lang,
de feler hos sig en indre trang
til Herrens ord at faa høre!*

*Nu kirken staar i fornyet pragt,
og skjøn er den ute og inde;
der fik jeg i tiden daabens pakt,
vær signet, hellige minde!
Og senere hen — dette Herrens
ord —*

*da jeg fik adgang til nadvers bord,
den første gang her paa jorden.*

*De glade tider jeg mindes grant
i denne deilige kirke; —
det Herrens ord som dog er saa
sandt,*

*maa det gjennem livet virke!
Den glade tid da jeg liten var
og gik til kirken med mor og far,
det er dog et vakkert minde!*

*Nu mange dage det siden er,
for hastig i tiden de svinde. —
Min mor og far de er ikke mer,
men helliget deres minde!
En mindekrans jeg nu lægger ned
om barndomsminde paa dette sted,
og kirken vil leve i mindet!*

*Om kirken har jeg et minde lagt,
og billedet har jeg av samme,
fra venner hjemme, med største
pragt
det staar nu i glas og ramme.
Fra bedste pladsen det vises frem. —
jeg ser tillike mit barndomshjem
ved elvedraget i dalen.*

—K. K. RUDRE.

En mand som bør mindes

Lærer og kirkesanger Johannes Dahle, Østre Slidre

I *Folkevennen* for 1858 og 1862 offentliggjorde Eilert Sundt noen meddelelser om overtro. Sundt hadde nemlig opfordret forskjellige personer til at sende ind prøver paa folketro, skik og sed. De første prøver kom fra en lærer i Valdres — og det stof som denne valdresen skaffet tilveie var saa betydningsfuldt, at det for alvor vakte interessen for studiet av folkeminder baade hos Sundt og andre, saaledes hos den senere saa kjendte samler og gransker, Joh. Storaker i Søgne.

Læreren var Johannes Dahle i Østre Slidre. Eilert Sundt besøkte ham i hans heim i 1865 og hørte da nye sagn og overleveringer, som virket timulerende paa Sundts aldrig hvilende forskertrang. I denne tid samlet Eilert Sundt stof til sit store verk *Om renslighetsstellet i Norge* — han hadde bidrag av stortinget til dette arbeide og streifet land og strand rundt, for at sætte sig ind i folks levesæt. Besjølet som han var av en varm kjærlighet til folk og land, og ganske særlig til de brede lag, hadde han let for at komme menigmand ind paa livet. Han var i mangt og meget en Wergelands efterfølger, og det arbeide han utrettet for bedring av almuens kaar, var saa gjennemgripende og fik slike konsekvenser, at det ikke er gjort i en haandvending at fortælle om det.

Sundt var den første som for alvor og paa en videnskapelig maate tok sig av den kulturskat som kaldes norske folkeminder. Nu drives arbeidet av en række fremragende videnskapsmænd — men det er berettiget at erindre denne lærer oppe i Østre Slidre, som efter Sundts eget utsagn "vakte interessen hos ham" og hadde stor indflydelse paa hans studier. Et meget bemerkelsesverdige kapitel i boken *Om renslighetsstellet*, hvori Sundt fremsætter forskjellige tankevækkende ideer, som saa at si er bærende for hele verket, skyldes direkte paavirkning fra læreren Johannes Dahle.

Desværre opplyser ikke Sundt noe nærmere om ham — det fremgaar bare at han allerede i 1860-aarene var en gammel mand. Hvis noen som læser disse linjer har bedre kjendskap til ham, vilde det være av interesse at faa se det paa tryk her i bladet. Og skulde det findes et billede av ham, saa kunde det godt forsvare sin plass paa Valdresmuseet. Det vilde være en honnør for manden, ikke bare for ham men likemeget for den bygd han tilhørte og i videre forstand en opreisning for mange andre grublere og granskere som rundt om i landet, hver paa sin beskedne plass har været med og løftet vor gamle kultur frem i sollyset — grublere og granskere hvis navn og rang ikke har funklet for mengden, men som i sig selv har været en del av det skjulte Norge.

—BJARNE DIETZ.

Herr Joh. Dahle var ogsaa foregangsmand i Østre Slidre for have-

dyrkning. Nær ved sine hus hadde han en meget yndig og veldyrket have av mange slags jordfrugter, bærbusker og blomster. Andre blev saa inspirert av denne have at det ikke var længe før der var saadanne haver paa mange pladser i bygden.

—RED.

Per Pladsen

*V*ELSIGNET være dit minde, Per."
Det lød saa sandt ved Per Pladsens baare.
Av dem som stod ham i livet nær
det uttrykt blev i en taare.

Saa ofte kaldtes han bare "Per
i Husmandspladsen" i gamlelandet,
at naar de kaldte ham Pladsen her,
han saa, at alt blev forandret.

I Vang i Valdres hans vugge stod.
Der randt hans barndom i storm og stille,
hvor fossen bruste ved fjeldets fol,
og fuglen fløitet sin trille.

Ved hjemmets arne paa moders skjød,
paa skolebænk som i bygdens kirke,
han lærte sandheten som den lød
i sang, i tale og virke.

Og der det var, at han kjendte først
den kundskapstrang som ei alt kan fatte,
en stille længsel, en hunger, tørst
at nyte ukjendte skatte.

Han syntes dalen var altfor trang
og omgangskredsen saa altfor snæver,
skjønt fuglesangen i li og vang
tilhvisket: "Lev som vi lever."

Saa drog han bort fra sit fædre hjem,
langt over havet til fjerne strande.
I Vesterheimen han naa'de frem
til større stæder og lande.

Nu stod han ene foruten hjem;
han var saa ensom iblandt de mange.
Han saa tilbake, han skuet frem,
men altid angest og bange.

Saa næste vaar ifra Norge kom
hans barndomsven og hans hjertenskjære—
en kvinde ædel og ren og from,
som snart hans navn skulde bære.

De viet blev æ den norske prest,
og nu de følte sig glad og trygge.
Saa mod de fik til at reise vest
for der tilsammen at bygge.

Her fandt de virke, her fik de hjem,
ja her de stred sine fleste dage.
Og her i mindet sit barndomshjem
de ofte kaldte tilbage.

Her livets høieste pris de vandt
i ly æ hjemmet. Og kjærligheten
i offervillighet lykke fandt,
i stridens dage kom freden.

For sig og sine de strævet haardt
i søvn og sygdom og haarde tider.
Dog føles lidelsen ei saa saart,
naar for den elskte man lider.

Tilslidst blev byrden dog altfor tung:
hun bukket under for livets smerte.
Han stod alene, men ei som ung;
nu saart og tungt var hans hjerte.

Sit brød han aat i sit ansigts sved.
Han strævet mer end de aller fleste.
For ret og sandhet han led og stred,
blev regnet med blandt de bedste.

I hvermands øine han syntes størst,
naar onde anslag han fik forhindre,
og blandt de lidende altid først
han smerten søkte at lindre.

Hans datter egtet en rikmands søn
med store evner, men vilde vaner.
At sorg og sygdom er syndens løn
saart faderhjertet nu aner.

Hans søn de høiere skoler gik,
som skik og bruk var iblandt de bedste.
I arv snart faderens farm han fik,
og den han drev som de fleste.

Hans stald var fuld æ de bedste kjør
og høns og grise og faar og heste.
Den store forskjel paa nu og før
saa han saa vel som de fleste.

De gamle hus, de blev revet ned
og nye, prægtige sat isteden;
mens andre glædet sin hug derved,
Per Pladsen kjæmpet med vreden:

“Et hus er her som ei rives ned,
det er min kjære nybyggerhytte.
Der vil jeg leve i ro og fred;
fra den jeg aldrig vil flytte.”

“Dog snart jeg flytter for sidste gang.
Med folded' hænder og lukket øie,
og da blandt venners og engles sang
jeg synger med i det høie”

Det gik tilbage med Pladsens farm,
og saa tilslut han forlot det hele.
Ær mismød trykket, med sorg i barm
han armøds brød maatte dele.

I kirkens skygge forsømt og læv,
ved korsets merke hans grav vi finde:
“Ha tak for alt du i livet gav,
velsignet være dit minde.”

Det stod at læse paa korset her,
det gjenlyd gav fra Per Pladsens baare;
men de som stod ham i livet nær
utrykte det i en taare.

—KRISTOFER DALAGER.

Kongresmand Paul J. Kvale

DER stiger en ny saga frem rundt ovenstaaende kjendte og kjære navn. En barndommens og fremtidens saga, en sang uten mol.

Bare noen faa dage efter kongresmand Ole J. Kvaales død begyndte noen av hans venner at fundere paa om det kunde la sig gjøre at vælge hans søn Paul ind i hans fars tomme plads i repræsentanhuset i Washington. Tanken slog an, og det gik glat at faa ham opstillet som kandidat paa farmer- og arbeiderpartiets valgseddell. Jo mere folk fik vite om manden, jo gladere blev de i ham, og saa snart valgkampen var kommet igang, viste det sig, at hans motstander, republikaneren J. C. Morrison, igrunnen hadde gjort klokest om han hadde sluttet før han begyndte. Der var 14 countyer i 7de kongresdistrikt i Minnesota, og Paul fik flertal i hvert eneste et. Det mindste flertal, 29, fik han i Stevens county, motstanderens hjem, det største, 2,495, i Kandiyohi county. Han fik ialt 24,777 og hans motkandidat 9,085

stemmer, altsaa et flertal av 15,692.

Mr. Morrison, Kvaales motkandidat, sendte følgende telegram til mr. Kvale:

"Jeg uttaler min gratulation med Deres valg til kongresmand med de bedste ønsker for fremgang og neld i Deres arbeide."

Kvale kommer til at tjene som kongresmand til slutten av mars 1931.

Efter valget utstedte han følgende erklæring:

"Jeg ønsker at uttrykke min opprigtige tak til vælgerne i distriktet. Jeg paaskjønner høilig deres støtte og tillid til mig. To ting er fastslaaet: for det første, at vælgerne kraftig har fastholdt de prinsipper som de alltid har trodd paa; for det andet, at min fars venner alle sammen har støttet mig loyalt, fordi de vet at jeg skal

forsøke efter bedste evne at følge disse prinsipper til hjelp for dem. Jeg er i sandhet taknemmelig, særlig for senator Shipsteads liberale støtte."

Paul John Kvale blev født i Orfordville, Wis., for 33 aar siden. Ogsaa hans mor er død. Han stu-

derte ved Chicago universitet og Luther College i Decorah og graduerte fra sidstnevnte skole i 1917 som "Bachelor of Arts." Han gik ind i hæren i 1918, deltok i krigen i Frankrike og blev avmønstret i 1919. Efter hjemkomsten var han en kort tid høiskolelærer i Montevideo, Minn., men begyndte saa at studere socialøkonomi ved Minnesota universitet. I 1920 var han redaktør for *Swift County News* i Benson og blev aaret efter medlem av *Minneapolis Tribunes* redaktionsstab. Da hans far blev valgt til kongressen i 1922 blev han dennes sekretær og kampagne-manager. Kvale bor i Benson. Han blev i 1925 gift med Miss Russell Palmer Burcher fra Newport News, Va.

Angaaende fælles aarbok for bygdelagene

Blandt de resolutioner som blev vedtat ved Valdres Sambands aarlige stevne i Goodhue Co. i 1928 finder jeg en som jeg ikke samtykker i. Det er resolutionen om en fælles aarbok for alle bygdelag. Mange bygdelag har et kvartalsskrift eller en aarbok, som utkommer ved jul. I dette finder hver bygdelagsmand kjendte ting som vækker erindringer fra barndomstiden. Men en Valdres finder ikke noe som "minder" naar han læser et stykke fra Nummedal eller Østerdalen. Dette kan han læse i almindelige julehefter som *Jul i Vesterheimen* eller julehefter utgit av aviser, o. l. — la dem ha merken her. Bygdelagenes virke er iblandt sambygdinger. Naar de kommer utenom dette, saa er de som fisken ute av vandet. Hvis en saadan aarbok skulde utgis, saa maatte naturligvis hvert lags bestyrelse angi et antal eksemplarer som de tror de kan faa avsætning paa. Siden blir det at tigge paa medlemmene at de maa være patriotiske og kjøpe disse fælles aarbøker, som den største del slet ikke byr sig noe om, da de vet at det ikke er deres *eget*.

Bygdelagene har en oppgave, og det er som pastor Høverstad skildret i sin tale: "Her kunde de møtes paa fælles grund, som folk fra den samme bygd, som folk der som barn hadde lekt paa de samme leikarvoller, vandret i de samme lier, vandret de samme sæterveier og sittet sammen oppe paa høifjeldet og set utover det vidunderlige landskap." Dette er de ting som "minder," og det er her et bygdelag har sin mission. Noe videre fælles arbeide for bygdelagenes vedkommende tror jeg ikke noe paa — undtagen ved disse anledninger for at ta et stort tak en gang imellem. "Fælles" litteratur kan man faa blandt det som utgis av blade og magasiner for det "norske" folk. Men la hver bygd ha sit eget og bebyrd ikke medlemmene med noe mere.

Madison, Wis., mars 1929.

—R. N. QUALLEY.

Samband

Published quarterly by Valdres Samband at 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

Subscription price including dues to Valdres Samband \$1.00 per year in advance.

Cash remittances for subscription and membership in Valdres Samband, change of address and all matters pertaining to the mailing of *Samband* should be sent to the secretary-treasurer, Rev. Helge Høverstad, 425-429 So. 4th St., Minneapolis, Minn.

Manuscripts and all matters pertaining to the editorial department as well as copy for advertisements and remittances for advertising should be sent to the editor, A. M. Sundheim, 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

VALDRES SAMBAND

Embedsmænd og styre 1929-1930

A. M. SUNDHEIM, *formand*, 425-429 S. 4th St. Minneapolis, Minn.

T. A. HØVERSTAD, *viceformand*, 122 South Michigan Blvd., Chicago, Ill.

HELGE HØVERSTAD, *sekretær-kasserer*, 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

M. A. WFBLEN, 800 Temple Court, Minneapolis, Minn.

OLE ROOD, 416 18th Ave. S., Minneapolis, Minn.

OLAF RUDI, 1506 Washburn Ave. N., Minneapolis, Minn.

Ærespresident

A. A. VEBLEN, 3962 Brighton Ave., Los Angeles, Calif.

Liker du *Samband* og vil ha det, saa send en daler som betaler for næste aar.

—KASSEREREN.

Samband har faat mange nye venner gjennom det forløpne aar. Til alle disse saa vel som den gamle, trofaste garde ønsker vi hjertelig en *Glædelig jul!*

Norgesturen

Allerede i 1928 var der mange valdreser som tenkte at reise til Norge i 1930. Hvorfor netop det aar var særlig grundet i de store 900-aarsfestligheter som var bebudet at ville bli avholdt i Trondhjem. Derved opstod den tanke, at hvis alle som reiste sluttet sig sammen til et følge saa vilde hver enkelt ha mere hygge og større utbytte av turen. Paa indstilling til Valdres Sambands aarsmøte i 1928 blev det besluttet at fremme saken, og paa aarsmøtet sidste sommer blev Valdres Sambands daværende formand, Mr. J. E. Haugen, valgt til at realisere planen og fungere som den officielle leder og fører for turen.

Samband har hittil ikke erholdt noe bestemt program, men kan som en forhaandsmeddelelse oplyse at Mr. Haugen er i virksomhet med arrangementet og at reisen over havet ifølge meddelelse fra den Norske Amerikalinje skal foregaa med dampskibet Bergensfjord fra New York den 13de juni. Derved kommer man til Norge paa aarets deiligste tid.

Tanken er saavidt vi har forstaat det at reise direkte til Oslo og derfra til Valdres, hvor deltagerne selvfølgelig vil spredes rundt omkring for at avlægge besøk hos slekt og venner i sine respektive heimbygder. Derpaa vil deltagerne paa en bestemt tid samles paa Fagernes til en dags festlig samvær med heimbygdens folk. Umiddelbart derefter vil saa alle som reiser til Trondhjem avgaa med rutebiler over Filefjeld til Lærdalsøren. Formentlig vil der ved denne anledning gjøres en liten sviptur ind i Jotunheimen.

Dette er imidlertid ikke en officiel meddelelse, og alle som tenker at foreta reisen raader vi til at skrive til færdens leder, Mr. J. E. Haugen, Hartwick College, Oneonta, N. Y., eller til Mr. O. A. Hain, 1227 Washington Ave. S., Minneapolis. Begge vil med beredvillighet meddele nærmere underretning, og trykte programmer vil uten tvil foreligge i en nær fremtid.

Mindekranser

CHRISTIAN BRANDT

Den norsk-amerikanske presses nestor legger pennen ned

Redaktør Christian Brandt avgik fredag morgen den 18de oktober ved døden i sit hjem i West Decorah. Hans helse har været mere eller mindre skral de sidste tre aar, og hele sidste vinter maatte han holde sig i ro hjemme, men i sommer har han atter været at finde hver dag paa sit kontor i *Decorah-Posten* indtil godt og vel en ukes tid før sin død. Det var hjertet som slog feil.

Med Chr. Brandts bortgang har den norsk-amerikanske presse mistet sin ældstemand, kanskje ikke den ældste av aar — skjønt han blev næsten 77 aar — men den ældste i tjenestetid. En 53-aarig uavbrutt tjenestetid i vor presse her i landet er en rekord som det ikke er sandsynlig noen gang vil bli overgaaet. Der er neppe mange sidestykker til dette i hele den amerikanske presse.

Christian Brandt var født i Vestre Slidre i Valdres den 28de januar 1853. Han gjennomgik Aars og Voss' skole i Kristiania og dimittertes til krigsskolen i 1872. Som kadet gjennomgik han skolens første avdeling, men gik derefter ind

paa instruksjonsskolen, hvorfra han dimittertes i 1874. Han blev derefter ansat som sekondløytnant i 2den akerhusiske infanteribrigade.

I 1875 reiste han til Aachen i Tyskland, hvor han et aar studerte til civilingeniør.

Aaret efter reiste han til Amerika med den tanke at faa ansættelse ved et eller andet jernbaneanlæg. Som følge av den økonomiske krise som kort forut var indtruffet her i landet var imidlertid saa godt som al jernbanebygning indstillet.

Høsten 1876 fik han beskjæftigelse som reisende agent og korrespondent for *Skandinaven*, og fra den tid daterer sig altsaa hans forbindelse med den norsk-amerikanske presse. Vaaren 1877 blev han ansat som lokalredaktør ved bladets dagsutgave, og i denne stilling forblev han til det følgende aar, da han blev medredaktør i *Fædrelandet* og *Emigranten* i LaCrosse. Her forblev han til 1880, da han kjøpte *Red River Posten* i Fargo, som han det næste aar igjen solgte for at overta stillingen som chefredaktør i *Nordvesten* i St. Paul.

Kort efter sin ankomst til Minnesotas hovedstad hvervet han sig som frivillig i statens nationalgarde og blev av guvernør Hubbard utnevnt til adjutant ved hans officielle stab med obersts rang. Da han i 1887 ophævet sin forbindelse med *Nordvesten*, fik han ansættelse som generalinspektør for statens tropper med rang av brigadegeneral, og i denne stilling forblev han til 1889. Aaret efter blev han utnevnt til deputy collector of internal revenue.

I 1891 begyndte han utgivelsen av ukebladet *Heimdalen* i St. Paul, men solgte det igjen allerede i 1893.

Siden var han et par aar medarbejder i *Minneapolis Tidende*, men sommeren 1897 overtok han atter redaktionen av sit gamle blad *Nordvesten*. Dette blad gik ind i 1907, og fra den tid av og indtil sin død har Christian Brandt været medredaktør av *Decorah-Posten*.

Under den spansk-amerikanske krig i 1898 organiserede Brandt et norsk regiment, som stod færdig til at gjøre aktiv tjeneste. Dette regiment talte blandt sine medlemmer et stort antal militærvante mænd fra Norge, deriblandt mange underofficerer. Da det kom til stykket, fik imidlertid ikke regimentet tilladelse til at træde ind i arméen paa grund av, at staten allerede var repræsenteret ved sin procentmæssige andel av frivillige. At dette blev en skuffelse for mange, og ikke mindst for oberst Brandt, om hvis militære anseelse og personlige popularitet regimentet var et saa smukt vidnesbyrd, er selvsagt.

Dette er i tørre, korte data et omrids av Christian Brandts liv og karriere i de 54 aar siden han kom til Amerika.

Brandt efterlater sig hustru, født Sørensen, sønnene John og George, den første bosat i Hibbing, Minn., og den anden i Anoka, Minn., og datteren Karen, Mrs. Lieutenant Macauley, for tiden bosat i Long Beach, Calif. Likesaa overlever han av to brødre, Gustav i Park River, N. Dak., og Bjørn, som driver ættegaarden Ølken i Valdres.

(*"Decorah-Posten."*)

Da Chr. Brandt hadde yret ønske om at bli begravet i St. Paul, hvor familien har gravsted paa Oakland gravlund, foregik sørgehøitideligheten der den følgende søndag. Kapellet i Listoe & Wolds begravelsesbyraa var fylt av

Brandtfamiliens venner fra Tvilvingbyene og Decorah og kisten var dækket og omgitt av et hav av blomster.

Pastor Reque forrettet paa engelsk og dr. O. E. Brandt gav i en udmerket tale en veltruffen karakteristik av Brandts personlighet og bragte en sidste tak fra slekten og den nærmeste vennekreds. Det hele var en vakker og stemningsfull høitidelighet.

MRS. ANNE THORSRUD

døde i Calender, Iowa, den 1ste oktober i en alder av 84 aar. Hun var født i Bagn i Valdres den 17de mai 1845 av foreldrene Lars og Anne Kirkeberg, og var ældste søster av den herover vel kjendte pionerprest O. L. Kirkeberg.

I skolealderen blev baade hun og hendes senere ægtefælle, Halstein Thorsrud, konfirmeret paa samme tid, og i 1873 blev de ektevidd. Aaret efter utvandret de til Amerika og bosatte sig i Wisconsin, men flyttet kort tid efter til Iowa, hvor de ryddet og bygget en farm i nærheten av byen Calender. Der bodde de indtil for en del aar siden, da de flyttet ind til byen.

Mrs. Thorsrud var paa morsiden av den bekjendte Olmhus-slegten i Sør-Aurdal og var en stille, gudhengiven kvinde, som i 56 aar trofast delte sorger og glæder med sin mand, som nu gammel og traet overlever hende. Hun blev mor til 8 barn, hvorav 3 døde i en ung alder, og 5 overlever hende.

De som idag kommer dit hvor dette ektepar nedla sit livs arbeide, vil finde et blomstrende strøk som maaler sig med de bedste i landet. Det er vore pionerers store minnesmerke.

PIONEREN OLE HOLIEN VANDRET BORT

Ole Holien, en høit agtet pioner i Moody county, S. D., døde 11te nov. i sin datters hjem i Jasper. Han var født i Vang, Valdres, 4de august 1853 av foreldrene Østen og Beret Holien. Hans far døde i 1899 og hans mor i 1909. Han utvandret til Amerika med sine foreldre i 1862 og bosatte sig paa Washington Prairie nær Decorah, Ia., og bodde der 2 aar. I 1864 flyttet han til Fillmore county, Minn. og i 1876 til Moody county, S. Dak., hvor han tok homestead. Han var tilbake i Minnesota en stund, men reiste til South Dakota igjen i 1877 og bodde paa sin homestead til 1912, da han flyttet til Jasper.

Holien blev den 21de juni 1876 vidd i Spirit Lake, Ia., til Miss Maria Christianson, som nu med 4 barn begraater tapet av en god ektefælle og far. Han efterlater sig ogsaa 14 barnebarn samt 3 brødre og 2 søstre, hvorav den ene, fru Magelin, bor i Hedalen, Valdres.

Mr. og Mrs. Holien feiret sølvbryllup i 1901 og guldbryllup i 1926, begge ganger paa det gamle homestead. Holien var en god nabo og hadde altid et lyst gemyt. Begravelsen foregik fra Jasper evangelisk lutherske kirke med jordfæstelse paa Bethania gravplads. Pastor Edw. Hegland forrettet. Holien var med at stifte denne menighet og hørte til den.

MRS. OLE K. PIKOP

Hvis pikenavn var Marit Berge, døde forleden i Fergus Falls, Minn. Hun var født i Valdres for 83 aar siden og kom sammen med sine foreldre hit til landet da hun var 4 aar gammel. Hun var gift to ganger. Hendes første mand, Knut Nohre, døde for mange aar siden. I 1885 blev hun gift med Ole Pikop. De flyttet til Elbow Lake, hvor de bodde indtil for 3 aar siden, da de flyttet til Fergus Falls. Hun overlever av sin mand og 5 døtre.

The Success of Life Insurance

Depends Largely On

1. GOOD RISKS
2. ECONOMICAL MANAGEMENT
3. SAFE INVESTMENTS

You find all these qualifications embodied in

LUTHERAN BROTHERHOOD

1200 METROPOLITAN LIFE BLDG.

MINNEAPOLIS

*Your Satisfaction
Is Our Success*

The Paper Supply Co.

WHOLESALE PAPER DEALERS

COMPLETE LINES

240-246 6th Ave. S.

Minneapolis, Minn.

Paper

*for every purpose. Whenever you
need paper of any kind, call*

MINNEAPOLIS PAPER CO.

400 South Fifth Street

Main 2424

Samples gladly furnished

The John Leslie Paper Co.

Established 1894

*Printing Paper and Supplies
Building and Roofing Paper
Stationery and School Supplies*

301 SOUTH 5TH STREET

MINNEAPOLIS, MINN.

Telephone Geneva 7367

Drs. Scheldrup & Petersen's

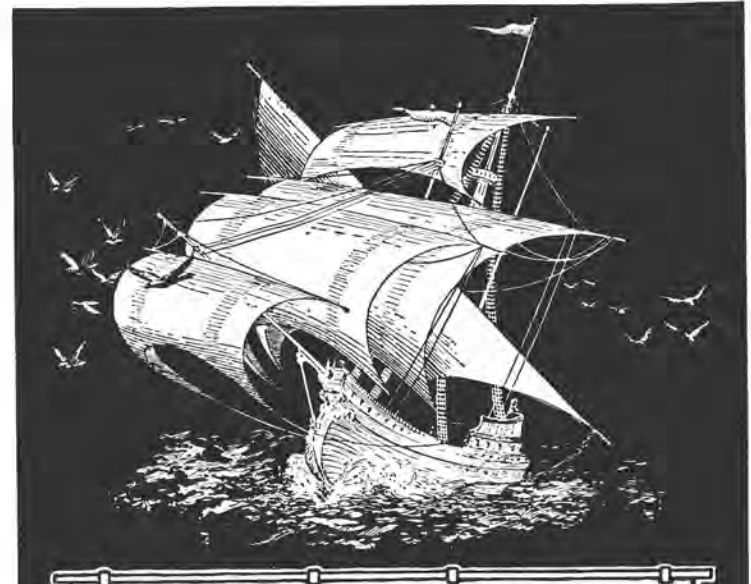
MEDICAL AND SURGICAL CLINIC

1111 Nicollet Avenue
Minneapolis

Office open from 9 A. M. to 5 P. M.
Consultation Hours
11:30-12:30 noon, 2-5 P. M.
Wednesday Eve. 7-8

DR. CARL M. ROAN
PHYSICIAN AND SURGEON

933 Metropolitan Bank Building
Cor. 2nd Ave. and 6th St. So.
Minneapolis, Minn.

*Det er vor forretning at udstyre Deres bud-
skap med passende billeder*

Minneapolis Photo Engraving Co.
HALFTONES—ZINC ETCHINGS—COLOR PLATES

314 5th Ave. So.
Minneapolis, Minn.

NORDMÆND

Reis under det
NORSKE FLAG
VALDRES SAMBAND
REISER MED
“BERGENSFJORD”

Fra New York den 13de juni 1930

Komiteen består av:

MR. J. E. HAUGEN, *leder* MR. T. A. HØVERSTAD

For oplysninger skriv til

O. A. HAIN

Sekretær i komiteen

1227 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.

Eller skriv til lokalagent, eller direkte til

THE NORWEGIAN AMERICA LINE AGENCY INC.

319 2nd Ave. So.

Minneapolis, Minn.

Fairview Hospital

2312
 SOUTH SIXTH
 STREET

Minneapolis,
 Minn.

A MODERN HOSPITAL of Fire Proof Construction. Maintaining a
 fully accredited Training School for Nurses.

C. M. Weswig, President
 C. S. Orvoll, Vice-Pres.
 E. M. Langemo, Secretary
 O. O. Erling, Treasurer
 J. A. Aasgaard
 John Biorhus
 H. A. Brastad

O. E. Brecke
 K. E. Brunsdale
 Rev. Thore Eggen
 A. P. Hustad
 A. A. McRae
 Odin Moe
 Jos. G. Norby

L. O. Rue
 N. H. Scheldrup, M.D.
 Rev. H. O. Shurson
 E. C. Sunnesyn
 A. M. Sundheim
 J. W. Wilson
 Theodore Wold

Jos. G. Norby, Supt.

Laura C. Madson, R.N., Director of Nurses.
 Rev. J. H. Stenberg, Rector.

printing plate makers
for the SAMBAND

**Babcock Engraving
Company**

416 8th Ave. So.